

"Hiç bir şey, bir zerreye bile, mana-yı ismiyle masdar olamaz. Amma bir zerre, mana-yı harfiyle semanın yıldızlarına mazhar olur." cümlesini açar mısınız?

Zerre kainatın en küçük maddesi ve yapı taşına denir. Bugün buna atom ya da atom altı parçacıklar, diyorlar. Herhangi bir atomun bir adım atması ya da bir hareketi bütün kainatın intizam ve ahengi ile ilgilidir. Yani atom hareket ederken, bütün kainatın sistemini bilir bir ilme, görür bir göze sahip olması gerekiyor. Zira atacağı adım ya da hareket bir plan ve program içinde bütün kainat ile ilintilidir.

Mesela; insan bünyesinde çalışan bir hücre, çalıştığı azanın genel sisteminden bağımsız hareket edemez; o azanın çalışma sisteminde uyumlu hareket etmesi gerekir. Aynı şekilde aza da vücudun genelinden bağımsız hareket edemez, vücudun genel sistemine uyumlu hareket etmesi gerekir. İnsan vücudu da zincirleme bir şekilde kainatın genel sisteminden bağımsız değildir vs.

Öyle ise **atom** ile **kainat** doğrudan ve dolaylı birbirleri ile bağıntı içindedirler. Şimdi atomun bu mükemmel komple hareket tarzını izah etmek için, atomun ya bütün kainatı bilen bir ilmi ve gören bir gözü ve hükmeden bir kudreti var diyeceksin, ya da her şeyin sahibi ve maliki olan Allah'ın bir askeri bir memuru diyeceksin.

İşte zerre, **manay-ı ismi** ciheti ile yani Allah'tan bağımsız kendi başına hareket eder demek, bir adım bile atması imkansız iken, -zira adım kainat ile alakalı ve uyumlu olmak zorunda- **manay-ı harfi** ciheti ile yani Allah'ın memuru ve askeri ciheti ile bütün kainat ile irtibat ve uyum kurabiliyor demektir.